

Платонівські читання

2021

Міністерство культури України
Національна академія образотворчого мистецтва
і архітектури

Платон Білецький

С. П. Подерв'янський
Портрет П. О. Білецького.
1972. Вугіль. 60х50.

Дев'яті Платонівські читання

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА
ПЛАТОНА БІЛЕЦЬКОГО
(1922–1998)

Тези доповідей
Міжнародної наукової
конференції

Київ
2021

УДК 7.072.2(477) (06)
ББК 85.10(4Укр) 0
Д 76

Керівник проекту
кандидат мистецтвознавства Л.О. Лисенко

Дев'яті Платонівські читання. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. – Київ: ФОП О.Лопатіна, 2021.. – 224 с.: іл.

ISBN 978-617-7533-88-6

Д76 Матеріали Дев'ятих Платонівських читань, що відбулися онлайн 20 листопада 2021 року в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури. Проблематика читань охоплює історію образотворчого мистецтва і архітектури України від давнини до сьогодення, а також Сходу і Заходу; методику викладання профільних дисциплін у вищих мистецьких закладах, інструментарій мистецтвознавця, проблеми сучасної художньої освіти. Учасниками читань були викладачі, співробітники, аспіранти, здобувачі, студенти НАОМА, викладачі, аспіранти, студенти, мистецтвознавці, наукові співробітники, реставратори з художніх, педагогічних і музичних ВУЗів, національних університетів, науково-дослідних інститутів, художніх музеїв, заповідників, наукових бібліотек України, навчальних закладів Угорщини, Італії, Китаю.

УДК 7.072.2(477)(06)
ББК 85.10(4Укр) 0

ISBN 978-617-7533-88-6

Вступне слово

Дев'яті Платонівські Читання відбулися в онлайн-форматі 20 листопада 2021 року, під час епідемії COVID-19, котра здавалася тоді найбільшою загрозою. Конференція зібрала більш, ніж 150 учасників із усіх регіонів України та суттєво розширила свою міжнародну географію. Адже до Читань долучились навчальні заклади Угорщини, Італії та Китаю. Серед учасників читань – викладачі, аспіранти та студенти українських вишів, співробітники науково-дослідних інститутів, музеїв, заповідників, наукових бібліотек України.

Платонівські Читання були започатковані як платформа для обміну думками щодо широкого діапазону мистецтвознавчих і реставраційних питань. Платон Олександрович Білецький, видатний мистецтвознавець, науковець і викладач НАОМА, чие ім'я носить конференція, вирізнявся саме таким, всеосяжним культурологічним і мистецтвознавчим баченням – від українського традиційного мистецтва до мистецтва Далекого Сходу. Тож проблематика Читань, як і раніше, охопила історію образотворчого мистецтва та архітектури України, Сходу і Заходу, методику викладання профільних дисциплін у вищих мистецьких закладах, проблеми сучасної художньої освіти та питання збереження і реставрації творів мистецтва. Із року в рік зростає інтерес до практичних питань менеджменту мистецтва – сучасного колекціонування, галерейної та аукціонної практики, документального супроводу.

Традиційно конференція присвячується подіям та особистостям, пов'язаним із кафедрою історії та теорії мистецтва НАОМА. Дев'яті Платонівські Читання мали бути присвячені Анні Володимирівні Заваровій, педагогу, мистецтвознавцю, блискучому інтелектуалу і дуже скромній людині. Утім, водночас стали Читаннями пам'яті Людмили Олександрівни Лисенко, нашої колеги, викладача кафедри теорії та історії мистецтва НАОМА і постійного керівника конференції. Її зусиллями Платонівські Читання перетворилися на потужний науковий «зріз» сучасного мистецтвознавчого дискурсу в Україні. Участь студентів і аспірантів у конференції оприявнює багатоманітний спектр дослідницьких інтересів молодих науковців, а широкий вибір тем дозволяє залучити потужні наукові сили з різних регіонів України. Проте найголовніше – той дух доброзичливості та професійної єдності, котрий, без перебільшення, був притаманний Читанням усі ці роки, і який щосили підтримувала Людмила Олександрівна.

Отже, ми вирішили виокремити розділ зі спогадами про Анну Володимирівну і Людмилу Олександрівну, котрі лише частково були озвучені в межах конференції.

Ця збірка виходить друком і в електронному форматі вже під час війни. Війни, котру ми навіть уявити не могли в листопаді 2021 року. Зараз, як ніколи, розуміємо важливість збереження та дослідження нашої культури і важливість її гідної наукової презентації у світі.

Тримаємо культурний фронт. Наближаємо Перемогу! Вдячні всім, хто обороняє і працює.

Із впевненістю у майбутньому запрошуємо до участі у Платонівських читаннях 2022 року.

Організаційний комітет конференції

прикладом можуть слугувати сільнички, які цілковито повторюють морський мотив свого прототипу, загальні силуети форми, характерне декорування та навіть розмір.

Крім, згаданого виробництва, такі підприємства, як Вурстер і Боу також мали серед тонкокерамічної продукції зразки, які б апелювали до робіт Н. Спрімонта. У межах асортименту окреслених мануфактур подібним оформленням виокремлюються десертні сервізи та соусники.

Елементи наслідування та творчої інтерпретації срібла у Вурстері яскраво простежуються у продукції 1750-х–1760-х рр., зокрема у соусниках і ємностях для вершків. Характерними рисами яких було використання срібних форм, як основи і залучення притаманних останнім рис оздоблення: різноманітні рельєфні прикраси, нетипові ручки. При цьому розпис відрізнявся наслідуванням шинуазрі – характерні композиції і їх виконання у межах кобальтової кольорової палітри.

Таким чином, можна зазначити, що формотворчі засади тонкої кераміки Англії середини XVIII ст. базувалися на формотворчих засадах срібла попередньої доби Туманного Альбіону. Серед мануфактур, що зверталися до напрацювань художнього металу, були Челсі, Боу та Вурстер. При цьому вагоме значення для залучення срібних виробів для наслідування відіграв британець Н. Спрімонт.

Трансформації творів останнього найсильніше відобразилися у формах тарілок, соусників, сільничок і підставок. При цьому, слід згадати, що твори фарфору-фаянсу деяких підприємств Англії відрізнялися й синтезуванням рис срібла у формотворенні та наслідуванням східних зразків оздоблення. Вище окреслене значно вирізняло тонку кераміку Туманного Альбіону з-поміж інших виробництв європейських країн.

Дмитренко Наталія, аспірантка кафедри ТІМ НАОМА
(наук. керів. Л. С. Міляєва)

«Таємна вечеря» в декоративно-прикладному мистецтві Візантії на прикладі диска з колекції Лувру

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, іконографія, сюжет «Таємна вечеря», Візантійська імперія.

Досліджуючи іконографію сюжету «Таємна вечеря» в різних видах мистецтва, стає очевидним, що саме твори декоративно-прикладного мистецтва із зображенням цього сюжету за кількістю є найбільш рідкісними.

Пропонується розглянути твори, як візантійської спадщини, так і виключні зразки, які були виготовлені на територіях Західної Європи для подальшого співставлення та порівняння іконографії.

Одним із найбільш ранніх творів є фрагмент ікони, виготовленої в V ст. зі слонової кістки, який зберігається в скарбниці міланського кафедрального собору. Рідкісною в даному випадку є використана іконографія, в якій розміщено всього 4 фігури за столом під час трапези.

Цікавим прикладом є зворотна сторона ікони Богоматері Фрайзингської, на якій зображено три сюжети: «Таємна вечеря», «Явлення жонам мироносицям» та «Воскресіння». Твір так само виконано в техніці різьблення по слонової кістці.

На антепендіумі XI ст. вітара кафедрального собору в м. Салерно (Італія) зображено об'єднання двох послідовних сюжетів в одній площині – «Омовіння ніг апостолам» та «Таємна вечеря».

Дискос кін. IX–поч. X ст., виконаний в техніці тиснення та перегородчастої емалі з колекції Лувру відображає використання іконографії ранніх творів візантійської імперії, яку продовжували брати за взірць аж до кінця XIII ст. та надихалися нею у створенні вірменської мініатюри при художньому оздобленні Євангелій.

В Німеччині, у Нижньому Рейні в X ст. було виконано скриньку зі слонової кістки з бронзою, золоченням та оздоблено сценами з циклу «Страсті».

Переносний релікварій так само німецького походження, виконаний в XI ст. є не менш цікавим для порівняння творів із однаковим сюжетом.

Пластика датована XII ст. із слонової кістки з колекції музею Уолтерса в Балтіморі (США) свідчить про тяжіння до використання ранньої візантійської іконографії.

Вітар Вердуна, виконаний близько 1181 р. вказує на використання вже сформованої класичної іконографії сюжету.

Проторенесансний релікварій з колекції НММБВХ, виконаний на замовлення францисканського ордену, відображає активне використання художніх прийомів, завдяки яким майстри виділяли фігуру Іуди поміж інших учнів Христа під час проведення таїнства.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	5
Пам'яті Анни Володимирівни Заварової	6
Пам'яті Людмили Олександрівни Лисенко	18
Секція 1. Проблеми вивчення українського мистецтва від давнини до початку 20 ст.....	22
Секція 2. Проблеми вивчення українського мистецтва від давнини до початку 20 ст.....	48
Секція 3. Класичне і сучасне мистецтво Сходу та Заходу.....	184

Дев'яті Платонівські читання
<https://platonconference.kiev.ua>

Тези доповідей Міжнародної наукової конференції.
Київ. 2021

Координатор проекту: кандидат мистецтвознавства Л.О. Лисенко
Організаційний комітет: В.Пітеніна, М. Стрельцова
Редагування О.М. Харченко
Макетування І.М. Дудник
Розробка та оновлення сайту О.Малов
